

PETA KATEHEZA
KULTURA ŽIVLJENJA
»JEZUS PA JE NAPREDOVAL V MODROSTI, RASTI IN MILOSTI PRI BOGU
IN PRI LJUDEH« (Lk 2,52)

Gospod Jezus,
ki zvesto obiskuješ Cerkev in zgodovino človeštva in jo napolnjuješ s svojo navzočnostjo,
ki nam podarjaš čudoviti zakrament svojega telesa in krvi
in nam daješ vnaprej okušati veselje večnega življenja,
slavimo in častimo te.

V globoki ponižnosti pred teboj, virom in ljubiteljem življenja,
ki resnično živiš med nami, te prosimo,
vzbudi v nas spoštovanje do vsakega nerojenega človeka,
naj v vsakem otroku, ki je sad matrinega telesa,
prepoznamo čudovito Stvarnikovo delo,
naj velikodušno odpremo srce za vsakega otroka, ki mu vdihneš življenje.

Blagoslovi družine, posveti vez med zakonci,
nakloni rodovitnost njihovi ljubezni.

Z lučjo svojega Duha spremljaj odločitve zakonodajalcev,
da bodo ljudstva in narodi prepoznali in spoštovali
svetost življenja, vsakega človeškega življenja.

Vodi delo znanstvenikov in zdravnikov,
da bo napredek prispeval k celostni blaginji človeka
in da nihče ne bo trpel zatiranja in krivic.

Voditeljem in gospodarstvenikom nakloni ustvarjalno ljubezen,
da bodo znali ustvarjati ustrezne pogoje,
da bodo lahko mlade družine v svojo sredo mirno sprejemale nove otroke.

Tolaži zakonce, ki trpijo, ker ne morejo imeti otrok
in jim v svoji dobroti pomagaj.

Vzgajaj nas v skrbi za sirote in zapuščene otroke,

da bodo tudi oni okusili toplino tvoje Ljubezni
in tolažbo tvojega Božjega Srca.
Z Marijo, tvojo Materjo, veliko vernico,
v telesu katere si sprejel našo človeško naravo,
od tebe, ki si edini resnično Dobro in edini Odrešenik,
pričakujemo moč, da bomo lahko ljubili in služili življenju,
v pričakovanju večnega življenja pri Tebi,
v občestvu s Sveto Trojico. Amen.

(Benedikt XVI. bazilika Svetega Petra, 27. november 2010)

Nepričakovani zaključek te evangeljske zgodbe je zelo zanimiv. Glede na družinsko dinamiko v tem prizoru, še zlasti to, kako se je Jezus odzval na prestrašene besede njegovih staršev, prevzetih s strahom, da bi ga izgubila, se skorajda zdi, da je med člani te družine prišlo do razdora. To sovpada s trenutkom, v katerem se Sin, ki je dopolnil določeno starost, začne braniti in postavljati meje starševski avtoriteti, hkrati pa uveljavljati svojo neodvisnost in odgovornost zase. Ta prizor je nekaj zelo pogostega v domu vsake družine. Gre za nenaden prihod tistega znanega trenutka, ki se pojavi tedaj, ko starši še niso pripravljeni nanj. Tedaj se otroci nenadoma začnejo predstavljati za odrasle in uresničevati svojo zmožnost odločanja za svoje življenje. Presenetljivo je, da je nazareška družina doživljala enako dinamiko kot vsaka druga družina. Če evangelij beremo naprej, lahko vidimo, da v družini ni prišlo do razdora. Zgodilo se je prav nasprotno. Luka je zapisal, da se je Jezus nato »vrnil z njima in prišel v Nazaret ter jima je bil pokoren« (Lk 2,51). Značilno je, da tisti, ki ne zmorejo stremeti za svojimi zahtevami, iz strahu pred kaznijo storijo, kar jim rečejo starši. Jezus se je kar dobro postavil zase in ob njegovih besedah so njegovi starši ostali brez besed. Pod njuno avtoriteto torej ni ostal zato, ker se ji ne bi mogel izogniti, vanjo ni bil primoran in prisiljen, ampak se je svobodno in odgovorno odločil za svojo družino ter tako znova potrdil njeno izvirno prednost. Božja beseda je prišla na svet v popolni revščini in bedi, odpovedala se je vsemu, razen nečemu: učlovečila se je v družini, ki je imela mater in očeta. Po tem pripetljaju je torej Jezus ostal pokoren svojim staršem, kajti »skupaj dajeta zgled vzajemnosti in srečevanja različnih ljudi, pri čemer vsak prinaša svojo lastno identiteto in se zaveda, da sprejema tudi od drugega. Če iz katerega koli razloga, ki se mu ne dá izogniti, eden od obeh staršev manjka, je pomembno, da ga poskušamo nadomestiti, da bi pripomogli k primernemu otrokovemu zorenju« (AL 172). Luka je to zgodbo zaključil z besedami: »Jezus pa je napredoval v

modrosti, rasti in milosti pri Bogu in pri ljudeh« (Lk 2,52). Evangeliju v nekaj besedah uspe potrditi najboljše in najbolj temeljne stvari, ki lahko zagotovijo rast otroku v njegovi celostnosti. Lepo je omeniti, da je 'modrost' prvi vidik rasti, ki je poudarjen. Modrost ni postopno bogatenje v znanju ali spretnosti. Latinska beseda za 'modrost' *sapientia* je etimološko povezana z glagolom *sapere*, ki pomeni 'vedeti' in tudi 'okušati'; prava modrost v resnici pomeni okušati globoki pomen človeškega življenja. Modrost je omenjena pred *'rastjo'*. Zakaj? To je prava kopernikanska revolucija v dojemanju človekovega razvoja. Običajno naj bi bilo tako, da mora najprej miniti nekaj let, nato pa lahko nekdo postopoma in sčasoma odkriva okus in pomen življenja. Evangelij po drugi strani pove resnico, ki je v nasprotju s splošnim prepričanjem: pravi, da najprej okušamo življenje, nato pa minevajo leta. Vse to pomeni, da moramo uživati v lepoti in globini vsakega svetega dne svojega bivanja, začevši s prvim. To je edini slog življenja, ki Božji milosti omogoča, da obrodi sadove. Pogosto spontano prosimo Boga, naj posreduje v naši človeški danosti in pri tem pozabljamo znani rek sholastične filozofije: 'milost predpostavlja naravo'. Božja milost seveda vedno vodi človeška dejanja, a njena učinkovitost je odvisna od človekove pokornosti Božjim dejanjem. Evangelij nazadnje poudari, da Jezusova rast ni osebna stvar, ki bi vplivala le na njegovo družino; odvija se 'pri ljudeh' oziroma pred očmi vseh tistih, ki so del skupnosti v deželi, kjer živi. Tudi tukaj sporočilo evangelija nasprotuje pogosto ozkemu, individualističnemu načinu razmišljanja, o tem, kaj se dogaja v družini. Postopna rast majhnega človeškega torej bitja ni nekaj, kar bi zanimalo in zadevalo le njegove starše. Človekov razvoj in odraščanje se dotikata vseh, ker je vsak človek vedno dragocen za dobro vseh. Vrh tega je naloga vseh, da vsakemu malemu človeškemu bitju dajejo, kar potrebuje, da se kar najbolje razvija. Pred nami je resnična hvalnica kulturi življenja, katere izvorno materino telo je družina. Papež Frančišek posledično poudarja: *»Družina ni samo prostor rojevanja, temveč tudi sprejemanja življenja, ki prihaja vanjo kot Božji dar. Vsako novo življenje nam omogoči, da 'odkrijemo neprecenljivo razsežnost ljubezni, ki nas nikoli ne neha presenečati. Najprej je lepota že to, da smo ljubljene; 'otroci so ljubljene še preden pridejo na svet.' Za nas je to odsev ljubezni Boga, ki je vedno pobudnik, kajti otroci 'so ljubljene, preden naredijo kar koli, da bi si to zaslužili'«* (AL 166). Še zlasti *»mati, ki ga nosi v svojem telesu, mora Boga prositi za svetlobo, da bi otroka kar najgloblje spoznala in ga pričakovala kot tistega, kar v resnici je«* (AL 170). Danes smo priča povsem novim razsežnostim razširjanja miselnosti, ki se z vsemi in v vseh do te mere poigrava z razmnoževalnim dejanjem človeka, da pretrga izvorno vez z družino. Sodobni človek v ničemer ne razlikuje več porajanja človeškega bitja v naravnem zakonskem dejanju in porajanja otroka z umetno oploditvijo in z drugimi nenehno razvijajočimi se

praksami. To splošno razširjeno mišljenje, ki nas zajema, se vse bolj širi le iz enega razloga: otrok za človeka ni več velik dar, ki prihaja od zgoraj. Tipične besede Svetega pisma o tem srečamo v pripovedi o rojstvu prvega človeka: *»Človek je spoznal svojo ženo Evo. Spočela je in rodila Kajna. Rekla je: 'Dobila sem moža od Gospoda'«* (1 Mz 4,1). Vzrok za današnjo situacijo torej ni zgolj kulturni, moralni, družbeni, ekonomski ali antropološki. Najpomembnejši osnovni vzrok novega globalnega scenarija je izguba čuta za Boga in posledično dejstvo, da današnji človek meni, da ima vse niti v rokah on sam, tudi ko gre za spočetje novega človeškega življenja. Pogled na življenje pa se popolnoma spremeni šele, ko nanj pogledamo z očmi vere. Četudi *»pride na svet otrok nepričakovano, morajo starši in drugi člani družine narediti vse, kar morejo, da bi ga potrdili kot Božji dar, in ga sprejeti z odprtostjo in dobrohotnostjo ter tako prevzeti odgovornost zanj. Kajti 'kadar gre za otroke, ki pridejo na svet, potem ni nobena žrtve odraslih prevelika, če se s tem ognemo temu, da bi otrok sam o sebi mislil, da je napaka, da ni nič vreden in da je prepuščen ranam življenja in prevzetnosti ljudi'. Dar novega otroka, ki ga Gospod zaupa očetu in materi, se začne s sprejetjem, se nadaljuje s skrbjo zanj v času zemeljskega življenja in ima za zadnji smoter veselje večnega življenja. Neskajen pogled na poslednjo dopolnitev človeka staršem še močnejše priključuje v zavest, kako dragocen dar jim je zaupan«* (AL 166). Zato *»s posebno hvaležnostjo 'Cerkev podpira družine, ki z ljubeznijo sprejmejo, vzgajajo in stojijo ob strani različno obdarovanim otrokom'«* (AL 82) in bolj kot drugi vsemu svetu kaže sveto in absolutno vrednost človeškega življenja. *»Vrednost človeškega življenja je tako velika in pravica do življenja nedolžnega otroka, ki raste v materinem telesu, tako neodtujljiva, da nimamo pravice sprejemati odločitve o tem življenju, ki je vrednota samo po sebi in ne sme biti nikoli predmet v oblasti drugega človeka, z izgovorom, da ima pravico razpolagati s svojim lastnim telesom. Družina ščiti življenje na vseh njegovih stopnjah in tudi v njegovem izteku«* (AL 83). Razmnoževanje je vsekakor Božje dejanje in papež Frančišek osvetli: *»Vsaka ženska je deležna 'stvariteljske skrivnosti, ki se obnavlja v rojevanju človeških bitij'«* (AL 168). Hkrati pa nič manj sveto ni sprejemanje novega življenja. Konec koncev sta Marija in Jožef dokazala, da je njuna veličina v tem, da sta v svoji edinstvenosti sprejela Božjo Besedo in ji dopustila, da se je učlovečila na svet. Čeprav drži, da ne porajajo vsi življenja v biološkem smislu, nič manj ne drži, da smo vsi poklicani k temu, da sprejemamo življenje vedno, povsod in ne glede na okoliščine. *»Materinstvo nikakor ni izključno biološka danost, temveč se izraža na različne načine«* (AL 178) in še zlasti *»tisti, ki odgovorijo na izziv, da brezpogojno sprejmejo človeka in ga posvojijo, postanejo posredniki Božje ljubezni, ki pravi: 'In ko bi tudi telesna mati pozabila svojega otroka: jaz te ne pozabim!' (prim. Iz 49,15)«* (AL

179). Točno ta sprejemajoča ljubezen družine daje življenje tistim, ki so zanj na žalost pogosto prikrajšani. *»Zakonski par, ki izkusi moč ljubezni, ve, da je ta ljubezen poklicana, da zdravi rane zapuščenih, goji kulturo srečanj in se bori za pravico. Bog je družini zaupal projekt, da naredi svet 'domač'. Tako da bi vsi uspeli vsakega človeka doživljati kot brata ali sestro«* (AL 183). Kdo lahko konkretnije razširi obzorje kulture življenja na svetu kot družina? *»Tako krščanski zakoni barvajo sivino javnega prostora, ko ga napolnjujejo z barvo bratstva, družbene občutljivosti, varovanja šibkih, z žarečo vero in dejavnim upanjem«* (AL 184). Danes pa nasprotno *»narcisizem naredi ljudi nesposobne, da bi videli onkraj sebe, onkraj svojih želja in potreb. Toda kdor izrablja druge, bo slej ko prej končal tako, da ga bodo po enaki logiki drugi izrabili, zmanipulirali in zapustili. Pozornost vzbuja dejstvo, da se ločitve pogosto dogajajo pri starejših odraslih, ki iščejo nekakšno 'samostojnost' in zavračajo misel, da bi se mož in žena postarala skupaj ter skrbela drug za drugega in se med seboj podpirala«* (AL 39). V nasprotju s tem pa ima le družina v svojem genskem zapisu nepopustljivo moč občestva, ki bi jo moralo priganjati, da *»bi morala dajati zavetje mladim neporočenim materam in otrokom brez staršev kakor tudi materam samohranilkam, ki morajo same vzgajati svoje otroke; prizadetim, ki potrebujejo veliko naklonjenosti in bližine; mladostnikom, ki se spopadajo z zasvojenostjo; neporočenim, ločenim in ovdovelim ljudem, ki trpijo zaradi osamljenosti; starim in bolnim, ki niso deležni podpore svojih otrok. In v naročje te družine spadajo 'celo tisti, ki živijo v skrajno slabih razmerah'«* (AL 197). Družina je *par excellence* okolje kulture življenja, ker je *par excellence* kraj Božje navzočnosti. Le tedaj, ko bo vsak dom priznal temeljno povezavo med Bogom in življenjem, bo svet postal bolj človeški in dostojanstvo vsakega človeka neokrnjeno.

V družini

V razmislek

1. Vsako človeško življenje je svet in nedotakljiv Božji dar. Danes pa je vse bolj razširjena miselnost, da bi imeli otroka le zato, da bi zadostili svoji želji, in sicer za vsako ceno, poleg tega pa se nedvomno zatekajo k vedno novim znanstvenim metodam, ki omogočajo spočetje neodvisno od naravnega zakonskega dejanja. Vsako človeško bitje pa je Božji dar, ne glede na to, kako je bilo spočeto. Kakšen je torej odnos med Božjim darom življenja in naravnim zakonskim dejanjem?

2. V kakšnem smislu lahko družina postane zagovornik kulture življenja, le če priznava samo sebe kot *par excellence* kraj Božje navzočnosti?

Za življenje

1. Del vsake družine je tudi dinamizem sprejemanja življenja, ne glede na okoliščine; čeprav se to vedno ne kaže dovolj jasno. Katere so ovire in kako bi lahko spodbujali prepoznavanje tega dinamizma?
2. Ko sta zakonca sposobna popolnoma sprejeti drug drugega, odpreta srce vsem. Kaj to pomeni? Konkretno razložite, morda s posebnimi izkušnjami.

V cerkvi

V razmislek

1. Ljudje pogosto mislijo, da je zagovarjanje življenja nekaj, kar zadeva Cerkev in njen sistem naukov, ne pa neodtujljiva pravica ne glede na vero ali moralno predanost. Kaj bi lahko Cerkev storila oziroma bi morala storiti, da bi potrdila sveto in neodtujljivo pravico do življenja, ne glede na vse?
2. Izvirna in neločljiva vez med ljubeznijo in življenje je danes vse šibkejša, o njej celo dvomimo. Kaj smo storili narobe? Katere težave opazate? Kaj bi lahko predlagali?

Za življenje

1. Kulture življenja ne moremo spodbujati brez družine in njenega izvirnega značaja sprejemanja. Kako bi lahko s svojim služenjem sprožili ta krepostni krog?
2. Kako bi lahko Cerkev družinam pomagala živeti resnično kulturo življenja?